

διάς ἄς διαλάβωμεν (τώρα), συνάγοντες ἐκ τῶν ἀνωτέρω τὸν (ἐξ αὐτῶν) γινόμενον ὀρισμὸν τῆς οὐσίας αὐτῆς¹.

Τραγωδία λοιπὸν εἶναι μίμησις πράξεως σοβαρᾶς 2 καὶ τελείας (καθ' ἑαυτήν), ἢ ὅποια ἔχει (ἀρκετὸν) μέγεθος διὰ λόγου ἡδυσμένου² με χω-

Τραγωδίας ὀρισμὸς ριστὰ ἑκάστον εἶδος (ἡδυσματος) εἰς τὰ (διάφορα) αὐτῆς μέρη³, καὶ διεξαγομένη διὰ δράσεως⁴ καὶ οὐχὶ

δι' ἀπαγγελίας, ἐπιτυγχάνουσα διὰ τοῦ ἔλεου καὶ τοῦ φόβου (ποῦ διεγείρει) τὴν κάθαρσιν τῶν τοιοῦτων (οἰκτρῶν καὶ φοβερῶν) παθημάτων⁵. Ἐννοᾷ δὲ ἡδυσμένον λόγον μὲν τὸν ἔχοντα ρυθμὸν καὶ ἀρμονίαν καὶ μέλος⁶, τὸ δὲ χωριστὰ δι' ἑκάστου εἶδους ἔννοῦδ, ὅτι τινὰ μόνον διὰ μέτρων διεξάγονται καὶ πάλιν ἄλλα διὰ μέλους.

Ἐπειδὴ⁷ δὲ διὰ δράσεως μιμοῦνται⁸, πρῶτον 4 μὲν κατ' ἀνάγκην θ' ἀποτελεῖ μέρος τι (τοῦ συνόλου) τῆς τραγωδίας ὁ θεαματικὸς διάκοσμος⁹, κατόπιν ἢ

1. Τ' ἀνωτέρω παρέχουν τὰς προκειμένας, ἐκ τῶν ὁποίων συνάγεται, λαμβάνεται ὁ ὀρισμὸς τῆς τραγωδίας: ὅτι εἶναι μίμησις, ὡς καθεστὸν ἐστὶν ἐργὸν, ὅτι μιμῆται πράξις (2,1 καὶ 3,2) καὶ δὴ σοβαρὰς (2,1, 2,4, 3, 2), μὲ ὀρισμένον μέγεθος (4,14, 5,4), μὲ ἀρχὴν καὶ μὲ τέλος (συζικὸν ἐπακόλουθον τοῦ ὅτι δὲν εἶναι ἀόριστος τῷ χρόνῳ 5,4), ὅτι χρησιμοποιοῦν ὡς μέσο ἡδυσμένου λόγον, δηλαδὴ μέλος καὶ ρυθμὸν κλπ. Μόνον ἢ δι' ἔλεου καὶ φόβου κάθαρος ἀποτελεῖ κάτι νέον, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἔγινε λόγος πρῶτον.

2. Ὁ ὄρος εἶναι τῆς μαγειρικῆς καὶ σημαίνει **καρκοκεομένου**, ἐχρησιμοποίησε δὲ ἤδη ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος (Πολιτ. 607a) μὲ πᾶσι τοῖσι ἀπόκρυστον περιφρονήσεως διὰ τὴν ἐν μέλειον ἢ ἔκτατον ἡδυσμένην μοῖσαν. Πρβλ. τὴν ἀντίθεσιν τοῦ ἡδόμενου πρὸς τὸ ἔδωσαν ἐν τῇ Ῥητορ. 1406a19. Ἠδύσματα εἶναι ἡ μουσική, ὁ ρυθμὸς, τὰ φραστικὰ στοιχεῖα: εἶναι ἡ σάλτσα, ποῦ κάνει νοστιμότερον τὸ περιεχόμενον τοῦ ποιήματος.

3. Ἐκάστου (κυρίως εἰπεῖν, ἑκατέρου, διότι δύο εἶναι τὰ εἶδη: τὸ μέλος καὶ ὁ ρυθμὸς) εἶδους τοῦ ἡδυσμένου λόγου (τῶν ἡδυσμάτων) ὄντος χωρὶς (ἔχει καταμετρηθῆ χωριστὰ καὶ διαχωριστικῶς) ἐν τοῖσι μορίοις (εἰς τὰ τμήματα τῆς τραγωδίας, ποῦ διακρίνεται ἐν κεφ. 12). Δηλαδὴ τὸ μέρος (ὁ ρυθμὸς) ἀναφέρεται εἰς τὸν διάλογον, ἢ μουσικὴ εἰς τὰ χωρικά ἢ τ' ἀπὸ σκηνηθῶματα κλπ. Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν διαφορὰν ἀπὸ τῶν διδραμοῦν π. χ., ποῦ ἔχει εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ ποιήματος ὅλα τὰ ἡδύσματα

γῶδίας λέγωμεν, ἀπολαμβάνοντες αὐτῆς ἐκ τῶν εἰρημένων τὸν γινόμενον ὄρον τῆς οὐσίας.

Ἔστιν οὖν τραγωδία μίμησις πράξεως σπου- 2 δαίας καὶ τελείας, μέγεθος ἐχούσης, ἡδυσμένω λόγῳ, χωρὶς ἑκάστου τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρώντων καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας, δι' ἔλεου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιοῦτων παθημάτων κάθαρσιν. λέγω δὲ ἡδυσμένον μὲν λόγον 3 τὸν ἔχοντα ρυθμὸν καὶ ἀρμονίαν καὶ μέλος, τὸ δὲ χωρὶς τοῖς εἶδεσι τὸ διὰ μέτρων ἔνια μόνον περαίνεσθαι καὶ πάλιν ἕτερα διὰ μέλους. 30

Ἐπεὶ δὲ πρᾶττοντες ποιοῦνται τὴν μίμησιν, 4 πρῶτον μὲν ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη τι μῦρον τραγω-

1 ἀναλαμβάνοντες Bernays 3—p. 574 *versio Syriaca* ἡσπουδίας σπι. R 2 ἑκάστου AKZ: ἑκάστου B ἑκάστον TI (Tyrwhitt) 3 παθημάτων ΣR Tract. Cosiopolitanus περὶ κομωδίας p. 50 καὶ ibi (Paxell): μαθημάτων A Tr 9 καὶ μέλος: καὶ μέτρον Vettori del. Tyrwhitt 10 μόνον: μόρια vertit Syrus 11 post μέλους lac. stat. Miller, in qua quid esset κάθαρος explicatum erat

4. Δρώντων, τῶν μιμομένων δηλαδὴ.

5. Περὶ τοῦ τελευταίου τούτου μέρους τοῦ ὀρισμοῦ, τὸ ὅποιον ἐπεκάλει τὸσας συζητήσεις, ἴδε τὴν Εἰσαγωγήν.

6. Τὸ μέλος εἶναι ἡ ἀρμονία, δηλαδὴ ἡ μουσική, συνδυασμένη μὲ λόγον.

7. Προχωρεῖ ἐπαγωγικῶς, δι' ἀναλύσεως τῆς δραματικῆς ποιητικῆς (ὅχι μὲ ἀφετηρίαν τὸν ὀρισμὸν), εἰς τὴν διακρίσιν τῶν μερῶν τῆς τραγωδίας. Ἔτσι διακρίνεται τὰ ἔξωτερικά (τὰ ὄρατα τὴν ἀσθητικὴν) πρῶτον (ὄψις, μέλος, λέξις), ἔπειτα τὰ ἔχοντα σχέση μὲ τὸ περιεχόμενον (διάνοια, ἦθος, μῦθος).

8. Ὅχι οἱ ὑποκριταί, οὐτε οἱ δραματικοὶ ποιηταί, ἀλλ' ἡ μίμησις: ἡ μίμησις γίνεται διὰ δράσεως.

9. Δὲν ἔννοεῖ μόνον τὴν σκηνογραφίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν σκηνοθεσίαν καὶ τὰς ἐνδυμασίας καὶ τὰ ἐπιπλά καὶ τὴν ὑπόκρισιν, ποῦ εἰ μὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν π α ρ ὁ σ τ α σ ι ν ἐνός δραματικοῦ έργου. Ὅχι αὐτὰ εἶναι κόσμος, δηλαδὴ διακοσμητικὴ προσθήκη, διότι εἶναι κατ' ἐξωτερικὸν εἶναι ἡδύσμα, δὲν εἶναι ἡ οὐσία τοῦ δραματικοῦ έργου, τὸ ὅποιον νοεῖται καὶ χωρὶς αὐτοῦ § 19, οὕτως ὅπως εἰς τὴν κυρίως ποιητικὴν τέχνην.

μελοποιία¹ και ἡ λέξις² διότι διὰ τούτων ἐκτε-
 λούν τὴν μίμησιν³. Ἐνοῶ δὲ λέ-
 ξιν⁴ μὲν τὴν σύνθεσιν ἀκριβῶς τῶν
 στίχων⁵, μελοποιῖαν δὲ ἐκεῖνο τοῦ
 ὁποῦ ἡ σημασία εἶναι ὀλη⁶
 φανερά. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι μίμησις πράξεως (ἢ τραγω-
 δία), πράττεται δὲ ὑπὸ τινῶν πραττόντων, οἱ ὅποιοι
 κατ' ἀνάγκην ἔχουν μερικὰς (διακριτικὰς) ἰδιότητας
 κατὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν διάνοιαν⁷ — διότι ὡς ἐκ τού-
 των λέγομεν ὅτι καὶ αἱ πράξεις ἔχουν μερικὰς ἰδιό-
 τητας⁸ — συμβαίνει κατὰ φυσικὸν λόγον νὰ ὑπάρ-
 χουν δύο αἰτία τῶν πράξεων, ἡ διάνοια καὶ τὸ ἦθος,
 καὶ κατὰ τὰς πράξεις ταύτας⁹ καὶ ἐπιτυχάνουν καὶ
 ἀποτυγχάνουν ὅλοι¹⁰. Εἶναι δὲ τῆς μὲν πράξεως ἡ μί-
 μησις ὁ μῦθος, Μῦθον δηλαδὴ ἔνοῶ τοῦτο, τὴν σύνθε-
 σιν τῶν συμβαινόντων¹¹ τὰ δὲ ἦθη (ὀνομάζω) τοῦτο, κατὰ
 τὸ ὅποιον λέγομεν ὅτι οἱ πράττοντες ἔχουν διακριτι-
 κὰς τινὰς ἰδιότητας¹² διάνοιαν δὲ¹³ (ἔνοῶ) ἐκεῖνα,

1. Ἡ μουσικὴ σύνθεσις· φυσικὰ μαζὶ καὶ τὰ ὀρχηστικὰ σή-
 ματα.
 2. Εἰς τὰ μέσα τῆς μίμησης προστίθεται τὰ ἄ ὄψις, ἡ
 ὁποία προηγουμένως (κεφ. I) δὲν ἐμνημονεύθη, διότι δὲν ἀνήκειν
 εἰς τὰ θεμελιώδη διακριτικὰ τῶν τεχνῶν.
 3. Λέξις δὲν σημαίνει ὅτι καὶ σήμερον (ὀνόματα ἔλεγαν
 τὰς λέξεις οἱ ἀρχαῖοι), ἀλλὰ ὅτι λέγουσι οἱ ἔξωτι στυλιε, τὴν
 γλωσσικὴν διατύπωσιν.
 4. Κυρίως εἰπεῖν, τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων ἐν τοῖς μέ-
 τροις, τὴν συναρμολόγησιν τῶν λέξεων εἰς τοὺς στίχους. Εἰς τὴν
 § 18 δίδει ὄρισμόν γενικώτερον τῆς λέξεως: τὴν διὰ τῆς ὀνομασι-
 ας ἐρμηνείαν, περιλαμβάνοντα καὶ τὸν πεζὸν λόγον· ἐνφ' ἐδῶ ὀρι-
 ζεῖ τὴν λέξιν ἀπὸ τὴν ἀποψιν τοῦ τραγωδοποιῶ.
 5. Δηλαδὴ πλήρως, ὄχι μερικῶς ἢ ἀτελῶς· ἐπομένως δὲν
 χρειάζεται ὄρισμόν ἰδιαιτέρον. Πρβλ. τὸν ὄρισμόν τοῦ ἀνθρώπου
 ὑπὸ τοῦ Δημοκρίτου fr. 165 ἀνθρώπος ἐστίν ὁ πάντες ἴδιμεν.
 6. Ἡ ποιότης τῶν πραττόντων ἐκδηλώνεται εἰς τὸν χαρα-
 κτήρα (ἦθος) καὶ εἰς τὴν διανοητικὴν ἰκανότητα (διάνοια), πρβλ.
 τὰς ἠθικὰς καὶ τὰς διανοητικὰς ἀρετὰς τῶν ἠθικῶν· ἀλλὰ
 δραματικῶν στοιχείων γίνεται, ἀπ' οὗτο ὀδηγῶν εἰς πράξεις καὶ
 ταύτας ρυθμίση. Τὸ ποιῶς κατόπιν § 6 περιορίζεται εἰς τὸ ἦθος
 κυρίως, τὸ ὅποιον ὁμοῦ δὲν πρέπει νὰ νοσηθῆ ὑπὸ τὴν στενήν· ἠθι-
 κῆν ἔνοισιν.
 7. Ἡ διάνοια καὶ τὸ ἦθος προσδιορίζουν: α') τὸν χαρα-
 κτήρα μιᾶς πράξεως, ἐν εἶναι δηλαδὴ ἀγαθὴ ἢ κακὴ, ἠθὴ ἢ
 πεπλανημένη (διὰ γὰρ τούτων...): β') τὴν ἐπιτυχίαν ἢ ἀτυχίαν

Διάνοια
διὰ τὴν
ὀνομασίαν

διὰς ὁ τῆς ὄψεως κόσμος, εἶτα μελοποιία καὶ λέ-
 ξις· ἐν τούτοις γὰρ ποιοῦνται τὴν μίμησιν. λέγω
 δὲ λέξιν μὲν αὐτὴν τὴν τῶν μέτρων σύνθεσιν,
 μελοποιῖαν δὲ ὁ τὴν δύναμιν φανεράν ἔχει πα-
 σαν. ἐπεὶ δὲ πράξεώς ἐστι μίμησις, πράττεται δὲ
 ὑπὸ τινῶν πραττόντων, οὗς ἀνάγκη ποιούσ τι-
 νὰς εἶναι κατὰ τε τὸ ἦθος καὶ τὴν διάνοιαν (διὰ
 γὰρ τούτων καὶ τὰς πράξεις εἶναι φαινοποιὰς
 τινὰς), πέφυκεν αἰτία δύο τῶν πράξεων εἶναι,
 διάνοιαν καὶ ἦθος, καὶ κατὰ ταύτας καὶ τυγχά-
 νουσι καὶ ἀποτυγχάνουσι πάντες. ἔστιν δὲ τῆς
 μὲν πράξεως ὁ μῦθος ἢ μίμησις· λέγω γὰρ μῦ-
 θον τοῦτον τὴν σύνθεσιν τῶν πραγμάτων, τὰ δὲ
 ἦθη, καθ' ὁ ποιούς τινὰς εἶναι φαινοποιὰς τούς πρά-

3 αὐτὴν ΔΣΚ: ταύτην Bywater || μέτρων: ὀνομάτων Hermann
 coll. § 18 4 παῖον Maggi 8 γὰρ: δὲ Zeller 9 πέφυκε δὲ Paris.
 2930 καὶ πέφυκε Thurot 10 διάνοια RI. || καὶ κατὰ... πάντες
 ποιεῖ ποιὰς τινὰς v. 9 trp. Christ || ταύτας καὶ: ταῦτα R (Reiz)
 Byrus 11 δὲ: δὴ Bywater 12 γὰρ ARΣ: δὲ Tr 13 τούτων om.
 14 (Brenzel, Christ) τοῦτο Maggi 14 καθ' ὁ CPr, Laur. LX14

χίαν αὐτῆς, καθ' ὁ μέρος φυσικὰ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τυχαῖα γε-
 γνηῖα (καὶ κατὰ ταύτας...)
 8. Τὰς τοιαυτοτρόπως προσδιορισμένως ὀπό τοῦ ἦθους καὶ
 τῆς διανοίας τοῦ ἐνεργούντος—ὄχι ἐπομένως τὰς τυχαίας ἢ τὰς
 λογικῶς ἢ ἠθικῶς ἀχρωματιστοῦς πράξεις.
 9. Πραγματοποιῶν δηλαδὴ τὴν εὐδαιμονίαν ἢ κακοδαιμο-
 νίαν αὐτῶν § 9.
 10. Ὁ ὄρισμός αὐτός (πρβλ. καὶ § 10) δὲν ἀντιτίθεται πρὸς
 τὸν ἐν § 17 ἐστίν δὲ ἦθος μὲν τὸ τοιοῦτον ὁ δηλοῖ τὴν προαι-
 ρῆσιν, διότι προσδιοριστικὸς τῆς ποιότητος παράγων εἶναι ἡ προ-
 αἵρεσις. Πρβλ. ἠθ. Νικομ. 1122a2 τῷ γὰρ προαιρεῖσθαι τάγα-
 θῶ ἢ τὰ κακὰ ποιοῖ τινες ἐσμέν, τῷ δὲ δοξάζειν αὐ.
 11. Ἡ διάνοια περιλαμβάνει δύο τινὰ: α') τὴν ἐπιχειρημα-
 τολογίαν, διὰ τῆς ὁποίας καθένα ἀπὸ τὰ δραματικὰ πρόσωπα δι-
 αλογεῖται τὴν ἀποψιν του· π. χ. τὴν συζήτησιν μεταξύ Μηδέας καὶ
 Ἴωνος (στ. 465κ), Ἀντιγόνης καὶ Κρέοντος (στ. 441κ), Κρέον-
 τος καὶ Λίμωνος (στ. 635κ) κλπ. β') τὴν ἔκφρασιν γενικῶν σκέ-
 ψων, οἱ ὅποια τὴν ἀφορμὴν των ἔχουν βέβαια εἰς συγκεκρι-
 μένην περιστατικόν, δὲν παρουσιάζουν ὁμοῦ χαρακτήρ' ἀγωνι-

διὰ τῶν ὁποίων λέγοντες ἀποδεικνύουν κάτι ἢ καὶ (ἀπλῶς) ἀποφαίνονται γνώμην¹.

Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν τὰ μέρη καθέ τραγωδίας εἶ-
7 ναι ἕξι, κατὰ τοῦτο δὲ εἶναι τοιαύτη ἢ τοιαύτη ἡ τραγω-
δία². Ταῦτα δὲ εἶναι μῦθος καὶ ἦθος καὶ λέξεις καὶ διά-
νοια καὶ ὄψις καὶ μελοποιία. Δηλαδή τὰ μὲν μέσα διὰ
τῶν ὁποίων μιμῶνται, ἀποτελοῦν δύο μέρη³, τὸ πῶς
δὲ μιμῶνται, ἐν⁴, τὰ δὲ ἀντικείμενα πού μιμῶν-
ται, τρία⁵. Καὶ πλὴν (τῶν ἕξι) τούτων, οὐδὲν ἄλλο.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ εἶδη μεταχειρίζονται ὄχι ὀλίγοι⁶
ποιητὰ ὄλα ὁμοῦ⁷· διότι καὶ ὄψις ἔχει πᾶν (δρᾶμα)
καὶ ἦθος καὶ μῦθον καὶ λέξιν καὶ μέλη καὶ διά-
νοιαν ὡσαύτως. Μέγιστον⁸ ὅμως τούτων εἶναι ἡ

σικόν καὶ τὴν πρόθεσι νὰ πείσουν κανένα, ἀλλὰ προβάλλουν
μέ ἀείψεις καθολικῆς ἰσχύος καὶ ἀναφέρονται εἰς γενικότερα
προβλήματα τοιαῦτα π.χ. εἶν' αἱ σκέψεις πού ἀναπτύσσει κατὰ κα-
νόνα ὁ χορός, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τοῦ δράματος πρόσωπα, ὅπως π.χ.
δοῦα λέγει περὶ τῆς μοίρας τῶν γυναικῶν ἡ Μήδεια (στ. 230-231), αἱ
σκέψεις τοῦ Αἴαντος (στ. 646 κ.ε.) κλπ. Μέρος μόνον τῆς διανοίας
ὅπὸ τὴν δευτέραν ταύτην σημασίαν εἶναι αἱ κυρίως λεγόμεναι
γνώμαι, αἱ σύντομοι καὶ ἀποφθεγματικοὶ διατυπώσεις καθολικῶν
σκέψεων, ὁποῖας ἀγαπᾷ ἰδιαιτέρως ὁ Εὐριπίδης. Τὸν ἴδιον ἀκρι-
βῶς ὁρισμὸν ἐπαναλαμβάνει καὶ § 17, ἐν ᾧ ὁ ὁρισμὸς § 16
εἶν' ἐυρότερος (πρβλ. κατατ. σ. 63,8). Κάποια ἀβεβαιότης ὁμοῦ
παρτηρεῖται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὄρου διάνοια ἐδῶ, διότι ση-
μαίνει καὶ τὰς διανοητικὰς ἰδιότητας ἐνὸς προσώπου (ὁμο-
κειμενικῶς) καὶ τὸ διανοητικὸν περιεχόμενον τῶν λόγων τοῦ
(ἀντικειμενικῶς), τὰς ἰδέας πού ἀναπτύσσει καὶ τὰ ἐπιχειρήματα
πού τὰς δικαιολογεῖ.

1. Ὅρισμὸν τῆς γνώμης δίδει ὁ Ἀριστοτέλης ἐν Ρητορ. 1394a21: εἶναι μία ἀπόφανσις ὄχι περὶ τῶν καθ' ἕκαστον, π.χ. ποιός τις ἴφικράτης, ἀλλὰ περὶ τῶν καθ' ὅλου. Καὶ πάλιν ὄχι περὶ οἰουδήποτε γενικοῦ θέματος, π.χ. ὅτι τὸ εὖθὺ τῷ κομποῦμα ἐναντίον, ἀλλὰ περὶ τῶν γενικῶν ζητημάτων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ ὅποια αἰρετὰ ἢ φεικτὰ ἔστι πρὸς τὸ πράττειν.
2. Ὅχι δηλαδή καλὴ ἢ κακὴ, ἀλλ' ἐννοεῖ, ὅτι εἶναι μέρη τῆς τραγωδίας κατὰ τὸ ποῖόν, μέρη δηλαδή συστατικά, ὄχι κατὰ τὸ ποσόν, ὅπως τὰ μέρη πού θ' ἀκριβισθῆν ἐν κεφ. 12 (πρόλογος, ἐπεισόδιον, στάσιμον κλπ.).
3. Λέξεις καὶ μελοποιία.
4. Ὅψις.
5. Μῦθος, ἦθος, διάνοια.
6. Τὸ χωρίον εἶναι ἐφαρμόζον καὶ ἡ ἔρμηνεία τοῦ ἕν εἶναι ἐξω ἀμφιβολία. Ὁ Ἀριστοτέλης τονίζει, ὅτι ὄραται καὶ οἱ ἐπιτυχάνουσι, ὥστε καὶ τὰ 6 μέρη τῆς τραγωδίας (ἐδῶ τὰ

τοντας, διάνοιαν δέ, ἐν ὄσοις λέγοντες ἀποδει-
κνύασιν τι ἢ καὶ ἀποφαίνονται γνώμην.

Ἄνγκη οὖν πάσης τραγωδίας μέρη εἶναι ἕξι, 7
καθ' ὃ ποιά τις ἐστὶν ἡ τραγωδία. ταῦτα δ' ἐστὶ
5 μῦθος καὶ ἦθος καὶ λέξεις καὶ διάνοια καὶ ὄψις
καὶ μελοποιία, οἷς μὲν γὰρ μιμῶνται, δύο μέρη
ἐστὶν, ὡς δὲ μιμῶνται, ἐν, ἃ δὲ μιμῶνται, τρία, 10
καὶ παρὰ ταῦτα οὐδέν.

Τούτοις μὲν οὖν οὐκ ὀλίγοι ἄσασιν ὡς εἰ- 8
10 πτεῖν κέχρηται τοῖς εἶδεσιν· καὶ γὰρ ὄψις ἔχει
πᾶν/ καὶ ἦθος καὶ μῦθον καὶ λέξιν καὶ μέλος καὶ
διάνοιαν ὡσαύτως. μέγιστον δὲ τούτων ἐστὶν ἡ 9
τῶν πραγμάτων σύστασις· ἡ γὰρ τραγωδία μί- 15

1 διάνοια Reiz || ἀποδεικνύουσιν R 2 τι ἢ: τινὰ R || καὶ: καθό-
λου (del. γνώμην) Bernays 3 πάσης τῆς R 4 ὃ A (καθόσοι) R:
ὃ G Laurent L.X14 Tr: 6 <ἐν> οἷς Hatzfeld-Dufour 9 locus
varie temptatus; ἄσασιν Sykutris; αὐτῶν AR οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν,
<ἀλλὰ πάντες> Bursian πάντες [οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν] Butcher et
(om. πάντες) Liels [οὐκ] ὀλίγοι αὐτῶν <ἀπαντες> (ὡς εἰπεῖν
post p̄n cum Spengelio trp.) Bywater οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν κέχρηται
ὡς εἶδεσιν (hoc iam Vahlen) ὡς εἰπεῖν Gudeman (ὡς εἰπεῖν post
εἶδεσιν traditū etiam in Ar) 10 ὄψις R¹ G² U Tr: ὄψις AR ὄψιν
X(vid.) E 11 πάντα? Vahlen πάσα Anonymus apud Winstanley

λέγει εἶδη, ὅπως καὶ κατοῦρα 12.1) νὰ παρουσιάζονται εἰς κάθε
τραγωδίαν. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ὄρθον· κάθε τραγικὸν ποίημα (ἀν-
ταποκρινόμενον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς τέχνης) περιέχει (δηλ.
ἢ ἢ εἶναι νὰ περιέχη) κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐπεξεργασμένα καὶ
τὰ εἰς συστατικά μέρη. (Αὐτὸ φυσικὰ δὲν συμβαίνει δι' ἑαυτοῦ
τοῦ ποιητῆ· διότι ὑπάρχουν καὶ τραγωδία χωρὶς ἦθος § 11
καὶ τραγωδία ὀστεροῦσαι εἰς τὸν μῦθον § 14, καὶ τραγωδία
τῶν ἀναγνωστικῶν ὀστεροῦσαι εἰς τὴν ὄψιν (πρβλ. Ρητορ. 1413b12)
καὶ φυσικὰ καὶ εἰς τὴν μουσικὴν ἢ τὰς ἰδέας ἢ τὴν γλώσσαν). Ἡ
φράσις ὄρα καὶ γὰρ ὄψις κλπ. εἶναι ὄχι διατίστωσις τῆς πρα-
γματικότητος, ἀλλὰ διατύπωσις κανόνος· πρβλ. § 7 ἀνγκη οὖν
κλπ. Ἔτσι καὶ μόνον γίνεται ἀπὸ τὸ ὡσαύτως ἡ μεταβάσις εἰς
τὴν § 9: Ὅλα εἶναι ἀναγκαῖα νὰ ὑπάρχουν· ἀλλ' ὁ μὲν ὡς τὸ
ἠθροβιαιότερον ἐξ ὄλων εἶναι ὁ μῦθος.

7. Ἡ ἀπόδειξις τούτου γίνεται μ' ἐπιώρευσι τῶσαν ἐπι-
χειρημάτων, ὥστε νὰ πιστεῖται κανεὶς ὅτι διεξάγει πολεμικὴν ὁ
Ἀριστοτέλης ἐναντίον ἄλλων κριτικῶν, οἱ ὅποιοι ἀμφισβητοῦν
τὴν σημασίαν τοῦ μῦθου—πάντως ὄχι τοῦ Πλάτωνος· διότι ἐκεῖ-
νος τονίζει ὅτι ἔργον τοῦ ποιητοῦ εἶναι τὸ μῦθους ποιεῖν (Φαῖδ.
118c πρβλ. καὶ Πολιτ. 603c).

Είναι δὲ περιπέτεια ἢ μὲν ἢ μεταβολὴ (τῆς κατά-
στάσεως) εἰς τὸ ἀντίθετον τοῦ διὰ τῶν πράξεων ἐπι-
διωκομένου, καθ' ὃν τρόπον ἐλέ-
χθη² καὶ τοῦτο δὲ³, καθὼς λέγο-
μεν, κατὰ τὴν φυσικὴν ἢ ἀναγκαίαν
ἀκολουθίαν (τῶν πραγμάτων). Κα-
θὼς π. χ. εἰς τὸν Οἰδίποδα (ὁ ἄγγελος) ἐλθὼν μὲ τὸν
σκοπὸν νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Οἰδίποδα καὶ νὰ τὸν ἀ-
παλλάξῃ τοῦ πρὸς τὴν μητέρα φόβου του, δηλώσας
ποιὸς ἦτο (ὁ Οἰδίπους), ἐπραγματοποίησε τὸ ἀντίθε-
τον ἀποτέλεσμα⁴ καὶ εἰς τὸν Λυγκέα⁵, ἐνῶ οὐτος
μὲν ἀπήγετο διὰ νὰ φονεύῃ, ὁ δὲ Δαναὸς ἠκολού-
θει διὰ νὰ τὸν φονεύσῃ, συνέβη ὡς ἀποτέλεσμα τῶν

1. Ὁ δρος περιπέτεια ἀπαντᾷ διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν Ποιη-
τικὴν. Ἄλλ' ἤδη ὁ Ἡρόδοτος 8,20 λέγει περὶ τῆς ἀπότουσος τῆς
μοίρας μεταβολῆς περιπέτεια πρῆγματα, αὐτὸ ποὺ ἀνομάζει ὁ Εὐ-
ριπίδης (Ἄνδρομ. 982) περιπέτεις τύχης: αἰτίνες προκαλοῦν ἀμη-
χανίαν. Περιπέτεια δὲν εἶναι ἡ ἀλλῆ μεταβολὴ καταστάσεως—αὐτὴ
λέγεται μετὰβασίς καὶ ὑπάρχει εἰς κάθε τραγῳδίαν 7,7, ἀκόμη καὶ
τὴν ἀληθῆν, ἢ ὅποια ἀτερεῖται περιπέτεια 10,2. Ὅστε διαφέρει ἀπὸ
τὴν μετὰβασιν καθ' ὅτι εἶναι ἀπότομος καὶ ἐξαφνικὴ μετὰβασίς
εἰς εὐτυχίαν ἢ εἰς ἀτυχίαν. Περιπέτεια ἔχουσι, ὅταν ἡ ἐκβασίς
τῶν προσπαθειῶν τοῦ ἥρωος εἶναι ἀντίθετος ἀπὸ τὰς προθέσεις
καὶ τὰς προσδοκίας του: τῶν πραττομένων σημαίνει ὅχι τῶν γι-
γνομένων, ἀλλὰ τῶν πράξεων, τῶν ἐνεργειῶν, καὶ συνάπτειται
ὄχι μὲ τὸ μεταβολή, ἀλλὰ μὲ τὸ ἐναντίον. Τὸν ὁρισμὸν αὐτὸν
ἐπέξηγεί ὁ Ἀριστοτέλης μὲ παραδείγματα καὶ τῶν δύο μεταβο-
λῶν, τῆς εἰς ἀτυχίαν (Οἰδίπους) καὶ τῆς εἰς εὐτυχίαν (Λυγκέας)
ἐννοεῖται, ὅτι ἡ πρώτη περίπτωση εἶναι ἡ ἐπικρατεῖστος. Τὴν
σημασίαν αὐτὴν ἔχει ἡ λέξις καὶ εἰς τὴν Ῥητορικὴν 1371b10 (αὐ-
τὴν περιπέτεια καὶ τὸ παρὰ μικρὸν σφύσασθαι ἐκ τῶν κινδύνων) ὡς
καὶ γὰρ θαυμαστά ταῦτα) καὶ εἰς τὰς Περὶ τὰ Ζῷα Ἱστορίας
590b14, ὅπου σημαίνει τὴν ἀνατροπὴν τῆς φυσικῆς τάξεως.
2. Τὸ καθάπερ εἴρηται ἀναφέρεται εἰς τὸ 7,7 καὶ καθορίζει,
ὅτι πρόκειται περὶ μεταβολῆς ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν καὶ τῆ-
ν ἀπάλιν, ὄχι περὶ οἰαοδήποτε μεταβολῆς. Ὡς εἶναι συμπληρωματικὸν
ὁ ὁρισμὸς.
3. Μὲ τὸ καὶ τοῦτο δὲ δὲν συνεχίζεται ὁ ὁρισμὸς, ἀλλὰ δι-
δεται παράγγελμα εἰς τοὺς ποιητάς, ὅτι ἡ μεταβολὴ αὐτὴ ὀφεί-
λει νὰ γίνεταί κατὰ φυσικὴν ἀκολουθίαν ἢ κατ' ἐπιπέτεια
ἀναγκαιότητα, ὅστε ἡ περιπέτεια νὰ εἶναι ὀρθή.
4. Ὁ Κορινθίος ἀγγελιαφόρος ἐρχεται κυρίως νὰ φέρῃ τὸν
εὐχάριστον ἀγγέλιον, ὄχι διὰ ν' ἀπαλλάξῃ τὸν βασιλεὺς ἀπὸ τῆς

Ἔστι δὲ περιπέτεια μὲν ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τῶν ἢ
πραττομένων μεταβολή, καθάπερ εἴρηται (VII 7),
καὶ τοῦτο δὲ, ὡς περ λέγομεν (VII 7, IX 1, X 3),
κατὰ τὸ εἶκος ἢ ἀναγκαῖον. ὡς περ ἐν τῷ Οἰδί-
ποδι (v. 924—1185), ἐλθὼν ὡς εὐφρανὼν τὸν Οἰδί-
που καὶ ἀπαλλάξων τοῦ πρὸς τὴν μητέρα φό-
βου, δηλώσας ὅς ἦν, τὸ ἐναντίον ἐποίησεν: καὶ
ἐν τῷ Λυγκεῖ (Theocetes FGTh p. 802), ὁ μὲν
ἀγόμενος ὡς ἀποθανούμενος, ὁ δὲ Δαναὸς ἀκο-

1. πραττότων R ἢ καθάπερ... τοῦτο δὲ om. Ar καθάπερ εἴρη-
ται del. Zeller 3 ἐλέγομεν Tr 4 ὡς περ: οἶον R 6 ἀπαλλάτων R
ἀπαλλάξας LE 7 ἐναντία Boitz 8 Λυγκεῖ: γλυκεῖ R μ-
μεῖσθαι LME ἐλέγχω vertit Ar 9 ἀκολουθῶν om. PGU

φίας του (ἡ διατύπωσις θὰ ἦτο τότε βουλόμενος ἀπαλλάξαι) κα-
ταστὰ ὅμως νὰ γίνῃ κατόπιν ὁ ἄγγελος τοῦ κακοῦ καὶ νὰ με-
ταβῆ τὰς ὑποφίας εἰς βεβαιότητα, ἀποκαλύπτων τὴν ἀληθῆ τοῦ
Οἰδίποδος καταγωγῆν.
2. Τὸ δράμα ἀναφέρεται εἰς τὸν μῦθον τῶν Δαναῶν. Ἐκ
τῶν 50 Δαναῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τῶν πατέρα των Δαναὸν ἐλ-
θόν τὴν ἐπιτολὴν νὰ σφάζουν τοὺς συζύγους των, τοὺς 50 υἱοὺς τοῦ
Αἰγύπτου, τὴν πρώτην νύκτα τοῦ γάμου των, μόνῃ ἡ Ὑπερμή-
στρα ἐφείσθη τοῦ συζύγου της Λυγκέως. Ὁ Δαναὸς ἠθέλησε καὶ
αὐτὸν νὰ ἐξολοθρεύσῃ, ἀλλ' ἐνῶ ὁ Λυγκέως ἤγετο πλεον εἰς
βίβαν θάνατον καὶ ἠκολούθει ὁ Δαναὸς διὰ νὰ τὸν φονεύσῃ,
ἐπέβη τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα—καὶ τοῦτο ὡς ἀποτέλεσμα τῶν
τηρητιῶν (ἐκ τῶν πεπραγμένων, ὄχι ἔνεκα τῶν μεσολαβησάντων
γεννητιῶν) τοῦ Δανποῦ, διὰ τὸν ὅποιον ἴσχυσε τὸ λάκκον ὠρυξέ-
σθαι. Πὸς ἔγινε τοῦτο, δὲν γνωρίζομεν δυστυχῶς, διότι δὲν ἔχο-
μεν κειμήλιον ἄλλην εἴδησιν περὶ τοῦ δράματος τούτου, παρὰ ὅτι
ἦσαν ἔργον τοῦ Θεοδέκτου (10,1).
3. Ὁ Θεοδέκτης ἀπὸ τὴν φράσιν τῆς M. Ἀσίας (ἀπέναντι
τῆς Ρόδου) ὠνόμασε ἀοθήτης τοῦ Ἰσοκράτους καὶ στενοῦ φίλος
τοῦ Ἀριστοτέλους, διεκρίθη δὲ ὡς συγγραφεὺς τραγῳδιῶν (ὁ
ἐπιλόκιος, καθὼς φαίνεται, τοῖς αἰῶνος) ἀριστεύσας 7 φορές
εἰς 13 ἀγῶνας Ὑπερμῆστος ἐπίσης γνωστότατος ῥητωρ καὶ θεωρητι-
κὸς τῆς ῥητορικῆς. Τὸ ῥητορικὸν του σύστημα ἐτακτοποίησε, συν-
τάκτικῶς καὶ ἐξέδωκεν ὁ Ἀριστοτέλης μετὰ τὸν πρόωρον (εἰς
ἀκείναις αἱ ἐτάω) θανάτου του, ὑπὸ τὸν τίτλον Τέχνης τῆς Θεοδέ-
κτου συναγωγῆς.

διενεργηθέντων, οὗτος μὲν νὰ φονευθῆ, ἐκεῖνος δὲ νὰ σωθῆ¹.

² Ἀναγνώρισις δὲ, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα σημαίνει, εἶναι μεταβολὴ ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν καὶ (ἐπομένως) ἢ εἰς ἀγάπην ἢ ἔχθραν³ τῶν πρὸς εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν προσωρισμένων. Καλλίστη δὲ ἀναγνώρισις, ὅταν συγχρόνως περιπέτεια γίνωται⁴, ὅπως π. χ. ἔχει ἡ ἐν τῷ Οἰδίποδι. Ὑπάρχουν, ἐννοεῖται, καὶ ἄλλαι ἀναγνωρίσεις⁵· διότι καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄψυχα ἀκόμη καὶ τὰ τυχαῖα⁶ συμβαίνει κατὰ τινὰ τρόπον αὐτὸ τὸ ὅποιον ἐλέγχθη⁷, καὶ (πρὸς τούτους) εἶναι δυνατόν ν' ἀναγνωρίσῃ κανεὶς ἂν ἔχη πράξει⁸ κάτι⁹ ἢ δὲν τὸ ἔχη πράξει¹⁰. Ἄλλα ἢ πρὸ πάντων ἀνήκουσα εἰς τὸν μῦθον, δηλαδή ἢ πρὸ πάντων ἀνήκουσα εἰς τὴν πράξιν, εἶναι ἡ εἰρημένη. Διότι ἡ τοιαύτη ἀναγνώρισις καὶ περιπέτεια¹⁰ θὰ προξενήσῃ

1. Ἡ μεταβολὴ τῆς συντάξεως, μὲ τὴν ὀνομαστικὴν ἀπόλυτον, ἀντικατοπτρίζει τὴν ἀπροσδόκικτον καὶ ἀνεξάρτητον τῆς ἰδικῆς τῶν προσάφειας παρέμβασιν τῆς μοίρας (συνέβη).
2. Ἡ ἀναγνώρισις εἰδικεύεται ἐδῶ εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων (εἰς φιλίαν ἢ εἰς ἔχθραν) πρῶλ. καὶ § 5 ἡ ἀναγνώρισις τινὸν ἐστὶν ἀναγνώρισις καὶ ἐπιτελεσμάτ' αὐτῶν εἰς τὴν εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν τῶν — εἰς τὰ παθήματα (πρῶλ. 14,4 κέ). Τὰ εἶδη τῆς ἀναγνωρίσεως ἀπαριθμεῖ εἰς τὸ κεφάλαιον 16. Ἐκεῖ θὰ τοῖσι δ,τι εἶπεν ἡδὴ 10,3, ἀλλὰ δὲν ἀναλαμβάνει ἐδῶ· διὸ ἡ ἀναγνώρισις πρέπει νὰ γίνεται ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσώσεως τοῦ μύθου.
3. Παραδείγματα τῆς εἰς φιλίαν μεταβολῆς (φιλία ἀρχαία ἑλληνικὰ περιλαμβάνει καὶ τὴν συγγένειαν) παρέχει ἡ Ἱφιγένεια ἐν Ταύροις, ὁ Ἴων τοῦ Εὐριπίδου κ.ά. Τῆς εἰς ἔχθραν ἀναγνωρίσεως παράδειγμα εἶναι ὁ ἀναγνωρισμὸς τοῦ Ὀδυσσεὺς ὑπὸ τῶν μνηστήρων.
4. Ὁ συνδυασμὸς τῆς περιπέτειας μὲ τὴν ἀναγνώρισιν δὲν ἀνήκει εἰς ἕνα μόνον ἀπὸ τὰ ἐν κεφ. 16 ἀπαριθμούμενα εἶδη ἀναγνωρίσεως, ἀλλὰ δύναται ν' ἀπαντᾷ εἰς περισσότερα. Ἄνω τὰ ἐκεῖ παραδείγματα βλέπει κανεὶς, διὸ εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρῃ περιπέτεια καὶ εἰς τὸ 1, τὸ κατώτατον εἶδος, καὶ εἰς τὸ 3, τὸ τεχνικώτατον. Δυνατὸν ἀκόμη μία ἀναγνώρισις νὰ προσέλθῃ τείσεως τῆς μίας περιπέτειας (μὲ τὴν σηματοῦσιν τὴν ἐκτέθεισιν ἴνατ. α. 92,1). Εἰς τὸν Οἰδίποδα τοῦ Σοφοκλέους ἔχομεν μίαν ἀναγνώρισιν τοῦ Οἰδίποδος, ἀλλὰ πολλὰς περιπέτειας, διότι θεὸς μόνον ὁ ἀγγελὸς ἐκ Κορίνθου, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἰοκάστη καὶ ὁ Τειρεσίας προκαλοῦν τὰ ἀντιθετὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ δ,τι ἐπιδικάζουσιν μὲ τὰς ἐνεργείας τῶν — ἰσαιτέρως δὲ ὁ Οἰδίποδος.
5. Ἐκτὸς τῶν ἀναγομένων εἰς τὰς προσωπικὰς σχέσεις,

λουθῶν ὡς ἀποκτενῶν, τὸν μὲν συνέβη ἐκ τῶν πεπραγμένων ἀποθανεῖν, τὸν δὲ σωθῆναι.

² Ἀναγνώρισις δὲ, ὡς περὶ καὶ τοῦνομα σημαίνει, 2
νεῖ, ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν μεταβολή, ἢ εἰς φι- 30
λίαν ἢ εἰς ἔχθραν, τῶν πρὸς εὐτυχίαν ἢ δυστυ-
χίαν ὀρισμένων. καλλίστη δὲ ἀναγνώρισις, ὅταν
ἅμα περιπέτεια γίνωται, ὅσον ἔχει ἡ ἐν τῷ Οἰ-
δίποδι. εἰσὶν μὲν οὖν καὶ ἄλλαι ἀναγνωρίσεις· 3
καὶ γὰρ πρὸς ἄψυχα καὶ τὰ τυχόντα ἔστιν ὡς
(δ)περ εἴρηται συμβαίνει, καὶ εἰ πέπραγέ τις ἢ 35
μὴ πέπραγεν ἔστιν ἀναγνωρίσις. ἀλλ' ἡ μάλι-
στα τοῦ μύθου καὶ ἡ μάλιστα τῆς πράξεως ἢ 4
εἰρημένη ἐστίν. ἡ γὰρ τοιαύτη ἀναγνώρισις καὶ

4 ἢ om. R καὶ? Syktris 6 κάλλιστα δὲ ἀναγνωρίσεις Christ
7 περιπέτεια γένηται R inc. Σ (Spengel) περιπέτεια γίνωται Gomperz
|| γίνονται A || οἶαν Bywater || ἢ om. RIME 9 καὶ γὰρ ...
ἀναγνωρίσις (v. II) om. R || καὶ τὰ ... συμβαίνει om. Ar || ὡς δὲ περ
Spengel: ὡς περ codd. <ὄτε> ὡς περ Ald. <ὄθ'> ὡς περ Gomperz
<ὄθ'> ὡς περ Vahlen 10 in εἴρηται nomen dramatis latere ci-
nith Vahlen || συμβαίνει FG Laurent. LX 14 || τίς τι Ar || ἢ vpc
IIM: εἰ AUE καὶ εἰ R¹ Ar Tr 15 καὶ περιπέτεια del. Sussemitz
καὶ <μάλιστα> ἐάν καὶ > περιπέτεια ἢ Vahlen

6. Ἀναγνώρισις πρὸς ἄψυχα εἶναι εἰς τὸν Οἰδίποδα ἐπὶ
Ἡρακλῶν ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἄλλου τῶν Εὐμενίδων. Δὲν ἀνα-
φέρεται πάντως εἰς τὸν δ,τι ἂ τῶν ἀψύχων ἀναγνωρισμὸν.
7. Δηλαδή ἡ ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν μεταβολή.
8. Π. χ. διὸ ὁ Πολυμήτωρ ἐφόνησε τὸν υἱὸν τοῦ Ἠριάμου
Ἡρακλῆος (Ἐκάβη), διὸ ὁ Ἡρακλῆς ἐσκότωσε τὰ παιδιά του
(Ἡρακλῆς μαινόμενος) κλπ. πρῶλ. καὶ τὸ παράδειγμα ἐκ τοῦ
Ἱηρέως τοῦ Σοφοκλέους (16,3).
9. Π. χ. διὸ δὲν ἐσκότωσε τοὺς στρατηγούς τῶν Ἀχαιῶν
(Αἴας), διὸ ἡ Δηλιάνειρα δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ δηλητηρίσῃ
τὸν ἄνθρω τῆς (Τραχίνας) ἐδῶ ὑπάρχει καὶ περιπέτεια, διὸ ὁ
Ἱηρακλῆς δὲν ἐπεβούλευσε τὴν συζυγικὴν τιμὴν τοῦ πατρὸς
του (Ἱηρακλῆς) κλπ.
10. Καὶ περιπέτεια προσετέθη, διότι ἰσχύει καὶ δι' αὐτὴν
διὸ καὶ διὰ τὴν ἀναγνώρισιν: ἡ ἀναφερομένη εἰς τὰς σχέσεις
τῶν προσωπικῶν προκαλεῖ τὰ τραγικὰ συναισθήματα τοῦ ἐλέου
καὶ φόβου, ὅχι π. χ. ἡ περιπέτεια τοῦ ἂν θὰ ἐπιτύχῃ ἢ δχι
ἀπὸ, ἢ ὅποια ἡμπορεῖ νὰ εἶναι καὶ κομική. Ὅστε δὲν πρόκειται
ἐδῶ περὶ ἀναγνωρίσεως συνδυαζομένης μὲ περιπέτειαν (11,2).

ἢ οἰκτον ἢ φόβον, τοιούτων δὲ πράξεων μίμησις ἔχει ὀρισθῆ ἢ τραγωδία. Προσέτι δὲ τὸσον ἢ ἀτυχία ὅσον καὶ ἢ εὐτυχία¹ ἐπὶ τῶν τοιούτων (ἀναγνωρίσεων) θέλει συμβῆ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἢ ἀναγνωρίσεις εἶναι 5 τινῶν (ἀνθρώπων) ἀναγνωρίσεις, ἄλλαι μὲν εἶναι τοῦ ἐνός πρὸς μόνον τὸν ἄλλον, ὅταν εἶναι φανερός ὁ ἄλλος ποῖος εἶναι, ἄλλοτε δὲ εἶναι ἀνάγκη καὶ οἱ δύο ν' ἀναγνωρίσασιν ἀλλήλους, ὅπως π. χ. ἢ μὲν Ἰφιγένεια ἀνεγνωρίσθη πρὸς τὸν Ὀρέστην ἀπὸ τῆν ἀποστολῆν τῆς ἐπιστολῆς, ἐκεῖνος δὲ διὰ ν' ἀναγνωρίσθη πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν, εἶχεν ἀνάγκην ἄλλου μέσου ἀναγνωρίσεως².

Λοιπὸν δύο μέρη τοῦ μύθου, ἢ περιπέτεια καὶ ἢ 6 ἀναγνωρίσεις ἀναφέρονται εἰς ταῦτα³, τρίτον δὲ εἶναι τὸ πάθος⁴. Ἐκ τούτων ἢ μὲν περιπέτεια καὶ ἀναγνωρίσεις ἔχει ἤδη ἐξηγηθῆ⁵ τὸ δὲ πάθος εἶναι πράξις καταστρεπτικὴ ἢ ὀδυνηρά, οἷον οἱ ἐν τῷ φανερωῦ θάνατοι καὶ οἱ μεγάλοι σωματικοὶ πόνοι καὶ οἱ τραυματισμοὶ καὶ ὅσα εἶναι παρόμοια.

1. Ἡ εὐτυχία εἶναι τὸ σημαντικώτερον ἐδῶ, διότι καὶ οἱ ἀναγνωρίσεις συχνότατα εἰς εὐτυχίαν καταλήγουσιν. Τὸ εὐτυχεῖν καὶ ἀτυχεῖν χρησιμοποιεῖται ἐδῶ εἰς στενωτέραν χρῆσιν, εἰς ὅτι ἀποτελεῖ ἀντικείμενον τῆς τραγωδίας· διότι ἄλλως καὶ οἱ ἀναγνωρίσεις τῶν ὀψίων ἢ τῶν πράξεων συνεπάγονται μεταβολὰς τύχης, ἀλλὰ ταῦτα μεταβολαὶ (πενία, νόσος, καταθλιπτικὰ κλπ.) δὲν ἔχουν τὸν χαρακτήρα ἠθικῶν προβλημάτων, ὅπως εἰ ἀτυχήματα εἰς τὰς σχέσεις πρὸς ἄλλα πρόσωπα, συγγενικὰ ἢ ἐχθρικὰ.

2. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἰφιγενείας ἐπαναλαμβάνεται καὶ 164, ὅπου κατηγορεῖ τὴν τρόπον τοῦ ἀναγνωρισμοῦ τοῦ Ὀρέστου ὡς ἀδέξιον.

3. Ὅχι τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον ἢ τὴν ἐκπληξιν—διότι καὶ τὸ πάθος προκαλεῖ τὰ αἰσθήματα· αὐτὰ, καὶ εἰς τὴν ἀπλήν τραγωδίαν, ποῦ δὲν εἶναι περιπέτεια καὶ ἀναγνωρίσεις, δὲν λείπουν. Τὰ ταῦτα ἐδῶ συνοψίζετὶ τὸ περιεχόμενον τῶν ἀνωτέρω ὁρισμῶν καὶ παραγγεμάτων: εἰς αὐτὸ ἀναφέρονται (αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον τῶν, αὐτὰ εἶναι) τὰ δύο μέρη τοῦ μύθου, ἢ περιπέτεια καὶ ἢ ἀναγνωρίσεις.

4. Πάθος ἐδῶ εἶναι ὁρος θεατρικός, ταυτῶσμος μὲ τὸ καταστροφῆ, ὅχι ὡς ἀντίθετον τοῦ πράξις. Σημαίνει τὸ γεγονός τὸ τραγικόν, ὅπως λέγομεν σήμερον· ἐντεῦθεν καὶ τὰ παραδείγματα

περιπέτεια ἢ ἔλεον ἔξει ἢ φόβον, οἷων πράξεων ἢ τραγωδία μίμησις ὑπόκειται. Ἐπι δὲ καὶ τὸ ἀ- 1452b τυχεῖν καὶ τὸ εὐτυχεῖν ἐπὶ τῶν τοιούτων συμβῆ- (ἀναγνωρίσεις) ρεται. ἐπει δὴ ἢ ἀναγνωρίσεις τινῶν ἐστὶν ἀνα- 5 γνωρίσεις, αἱ μὲν ἑτέρου πρὸς τὸν ἕτερον μόνον, ὅταν ἢ δηλὸς ἄτερος τίς ἐστὶν, ὅτε δὲ ἀμφοτέρους δεῖ ἀναγνωρίσαι, οἷον ἢ μὲν Ἰφιγένεια τῷ Ὀρέσθῃ ἀνεγνωρίσθη ἐκ τῆς πέμψεως τῆς ἐπιστολῆς (Iph. T. 727ss), ἐκεῖνος δὲ πρὸς τὴν 10 Ἰφιγένειαν ἄλλης ἔδει ἀναγνωρίσεως (ib. 810ss).

Δύο μὲν οὖν τοῦ μύθου μέρη περὶ ταῦτ' ἐστί, 6 περιπέτεια καὶ ἀναγνωρίσεις, τρίτον δὲ πάθος. τούτων δὲ περιπέτεια μὲν καὶ ἀναγνωρίσεις εἶ- 10 ρηται, πάθος δὲ ἐστὶ πράξις φθαρτικὴ ἢ ὀδυνηρά, οἷον οἱ ἐν τῷ φανερωῦ θάνατοι καὶ αἱ περιωδυνία καὶ τρώσεις καὶ ὅσα τοιαῦτα.

1 ἢ ... ἢ: καὶ ... καὶ Susemihl || οἷον RFGP Tr: οἷον A velut Ar || πράξεως LM 2 τὸ εὐτυχεῖν καὶ τὸ ἀτυχεῖν Ar 4 ἐπι b' ἢ c corr. (Becker) Ἐπι δὲ ἀναγνωρίσεις (om. τινῶν ἐστὶν ἀναγνωρίσεις) RFGP 5 αἱ μὲν εἰσι RP ἢ μὲν Gudeman 6 ἄτερος RP (Berzay): ἕτερος A || <αἱ δὲ ἀμφοτέρων, ὅτε μὲν ἕτερον> διὲ δὲ Parageorgiou || ὅτε: ὅτε A 9 ἐκεῖνου Bywater 10 ἔδει: ἐρη R 11 περὶ om. SR (Maggi) περὶ ταῦτα Twining 13 τούτων ... εἴρηται om. Ar (Susemihl) 15 οἱ τε: ὅτε A

ἀναφέρονται εἰς σ ο β α ρ α ε βλάβας, ὅπως οἱ φόνοι, οἱ δυνατοὶ σωματικοὶ πόνοι (Φλοκότης, Τραχίνια, Ἰππόλυτος κλπ.), τραυματισμοί, κυρίως τυφλώσεις, διότι εἶναι οἱ σπαρακτικώτεροι (Οἰδίππος, Κόκκωφ, Πολυμήτωρ ἐν τῇ Ἐκάβῃ), καὶ ἄλλα, ὅπως γήρας, τροφῆς ἐνδεία (Οἰδίππος ἐπὶ Κολωνῷ, Ἡλέκτρα Εὐρηπίδου, Τηλέφοσ), νόσοι (Ὀρέστης, Ἡρακλῆς), βουλεία (Τρωάδες, Ἐκάβη), συγῆ (Ἡρακλείδα, Ἰκετίδες), πόλεμος (Ἐπτά ἐπὶ Θῆβας, Πέλοισι) κλπ.

3. Δὲν ἔννοεῖ κατ' ἀνάγκην τοὺς ἐπὶ τῆς σκηνῆς θανάτους, οἱ ὅποιοι εἰς τοὺς ἀρχαίους δραματικούς εἶναι σπανιότατοι (ἰστίως τὸ ἀπαγορεῖ οἱ Ὀρίστιος ars poet. 185), ἀλλὰ γενικῶς τοὺς καθ' ὅσονδήποτε τρόπον (δι' ἐκκυκλήματος, δι' ἀγγελίας, διὰ σπαρακτικῶν κραυγῶν ἑσθῶν) παραστατικῶς ἐμφανιζομένους εἰς τοὺς θεατὰς φόνους. Κατὰ τοῦτο τὸ ἐν τῷ φανερωῦ ἠήκει ὅχι μόνον εἰς τὸ θάνατον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα πάθη.

¹ Ἀριστοτέλους Ποιητικὴ

Ποία δὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιδιώκουν καὶ ποία ἴ-
εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποφεύγουν (οἱ ποιηταὶ) συντάσσοντες
τοὺς μύθους, καὶ πόθεν θὰ προέλθῃ τὸ ἐπιδιωκόμενον
ἀποτέλεσμα τῆς τραγωδίας, τοῦτο πρόκειται νὰ λε-
χθῇ ἐν συνεχείᾳ τῶν ὄσων ἔχομεν ὡς τώρα εἶπει.¹
²Ἐπειδὴ λοιπὸν πρέπει ἢ σύνθεσις τῆς καλλίστης 2
τραγωδίας νὰ μὴ εἶναι ἀπλή, ἀλλὰ πεπλεγμένη³,
καὶ νὰ μιμῆται αὐτῆ³ φοβερὰς καὶ

οἰκτρὰς πράξεις—διότι τοῦτο εἶναι
τὸ διακριτικὸν τῆς τοιαύτης μίμη-
σεως⁴—πρῶτον μὲν εἶναι φανερόν,
ὅτι οὔτε οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι⁵ πρέπει νὰ φαίνονται
μεταπίπτοντες ἀπὸ εὐτυχίαν εἰς δυστυχίαν—διότι
δὲν θὰ προεκάλεῖ φόβον οὔτε οἰκτον τοῦτο, ἀλλ' ἀπο-
τροπιασμόν⁶—, οὔτε οἱ κακοὶ ἐξ ἀτυχίας εἰς εὐτυχίαν
—διότι τοῦτο εἶναι τὸ ἀκαταλληλότερον ἐξ ὄσων εἰς
τραγωδίαν⁷, ἀφοῦ δὲν ἔχει τίποτε ἐξ ὄσων ἀπαιτοῦν-
ται, δηλαδὴ οὔτε τὴν φιланθρωπίαν⁸ οὔτε τὸν ἔλεον
οὔτε τὸν φόβον ἡμῶν κινεῖ—, οὔτε πάλιν ὁ ἐξαιρετικὰ
πονηρὸς ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν νὰ μεταπίπτῃ
διότι τὴν μὲν φιланθρωπίαν⁹ ἡμῶν εἶναι δυνατόν νὰ

1. Εἰς τὰ κεφ. 7-11.

2. Δὲν ἀπορρίπτει τελείως τὴν ἀπλήν· διὰ τοῦτο προσέθετο
τὸ καλλίστης.

3. Ἡ σύνθεσις γενικῶς, ὄχι μόνον ἡ πεπλεγμένη σύνθεσις,
διότι καὶ ἡ ἀπλή δύναται νὰ προκαλέσῃ ἔλεον καὶ φόβον.

4. Ἐξετάζονται ἐδῶ ποιοὶ εἶναι οἱ ἥρωες τῆς τραγωδίας εἰ
κατάλληλοι νὰ προκαλέσουν τὰ αἰσθήματα τὰ τραγικὰ τοῦ φόβου
καὶ ἔλεου. Ὁ τραγικὸς ἥρωες δὲν πρέπει νὰ παρουσιάζεται μῆτε
ὡς ἀπολύτως ἐνάρετος μῆτε ὡς ἀπολύτως πονηρὸς, μῆτε νὰ
δηγῆ εἰς εὐτυχίαν τοῦ μοχθηροῦ ὁ μῦθος. Τὰ παραγγέλματα
αὐτὰ στηρίζει ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὴν ψυχολογίαν τῶν τραγικῶν
συναισθημάτων, περὶ τῶν ὁποίων πρβλ. τὴν Εἰσαγωγήν.

5. Ὁ δρὸς ἐπεικῆς εἶναι συνώνυμος συνήθως μὲ τὸ ὀνομα-
στικός ἢ χρηστός καὶ ἔχει ἀντίθετον τὸ μοχθηρὸς, ὅπως ἔκτετα
τὸ φαῦλος. Αὐτὸ δὲν ἀποκλείει τὴν ὑπαρξίν μικρῶν ἐλαττωμάτων
(πρβλ. 15,8) καὶ τὴν πρόκλησιν τοῦ οἰκτου (πρβλ. Ρήτορ, 1381
b34). Ἐδῶ ὅμως χρησιμοποιοῦται μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνομιῆ-
του καὶ ἀπολύτως ἀθῆου—καὶ τοιαῦτα πρόσωπα δὲν εἶναι κατὰ
τὸν Ἀριστοτέλην τραγικά.

6. Μιαρὸν εἶναι, ὅτι προσβάλλει τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα-
τὸν, ὅτι θεωρεῖται ὡς βλασφημία ἐναντίον τῆς θεῆς δικαιοσύνης καὶ

Ποία

ἽΩν δὲ δεῖ στοχάζεσθαι καὶ ἅ δεῖ εὐλαβεῖ- 1
σθαι συνιστάντας τοὺς μύθους, καὶ πόθεν ἔσται
τὸ τῆς τραγωδίας ἔργον, ἐφεξῆς ἂν εἴη λεκτέον
τοῖς νῦν εἰρημένους.

²Ἐπειδὴ οὖν δεῖ τὴν σύνθεσιν εἶναι τῆς καλ- 2
λίστης τραγωδίας μὴ ἀπλήν ἀλλὰ πεπλεγμένην, 31
καὶ ταύτην φοβερῶν καὶ ἔλεινῶν εἶναι μιμητικὴν
(τοῦτο γὰρ ἴδιον τῆς τοιαύτης μιμήσεώς ἐστιν),
πρῶτον μὲν δῆλον ὅτι οὔτε τοὺς ἐπεικεῖς ἄν-
θρας δεῖ μεταβάλλοντας φαίνεσθαι ἐξ εὐτυχίας
εἰς δυστυχίαν (οὐ γὰρ φοβερὸν οὐδὲ ἔλεινόν 35
τοῦτο, ἀλλὰ μιαρὸν ἐστίν) οὔτε τοὺς μοχθηροὺς
ἐξ ἀτυχίας εἰς εὐτυχίαν (ἀτραγωδότερον γὰρ
τοῦτ' ἐστὶ πάντων· οὐδὲν γὰρ ἔχει ὧν δεῖ· οὔτε
γὰρ φιλανθρωπον οὔτε ἔλεινόν οὔτε φοβερὸν ἐ- 1453a
στιν), οὐδ' αὖ τὸν σφόδρα πονηρὸν ἐξ εὐτυχίας
εἰς δυστυχίαν μεταπίπτειν· τὸ μὲν γὰρ φιλάν-
θρωπον ἔχει ἂν ἢ τοιαύτη σύστασις, ἀλλ' οὔτε

1. ὧν Σρ: ὡς Δρ 4 νῦν: ante Δρ (fuit unum?) del. Gudemann
2 δεῖ εἰ in Iitura A 6 πεπλεγμένην: πεπλασμένην R 11—15 οὐ
γὰρ... εὐτυχίαν: τοὺς ἐν τῇ ἀρετῇ R 15 ἀτραγωδότητάτων R
16 αὐ τὸν RP: αὐ τὸ A

τῆς ἐν ἡμῖν ἠθικῆς συνειδήσεως (14,8). Τὸ ἀντίθετον εἶναι φι-
λανθρωπον.

7. Διότι στερεῖται καὶ τὰ δύο τραγικὰ συναισθήματα καὶ τὸ
τρίτον στοιχείον, τὸ φιλάνθρωπον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀρκεῖ νὰ κινή
τραγικῶν ἢνα περυσιατικόν, ἀλλὰ χρειάζεται διὰ τὸν θεατὴν.
Παραγγέλματα τοιοῦτης μεταπτώσεως εἰς εὐτυχίαν δὲν ἔγινον
εἰς τὰς σφαιρῶνας τραγωδίας παρὰ μόνον δευτερευούτων προσώ-
πων, ὅπως τοῦ Μενελάου εἰς τὸν Ὀρέστην τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ
Ἐρμούθεως εἰς τοὺς Ἡρακλείδους κλπ.

8. Πρόκειται περὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς δικαιοσύνης, τὸ ὁποῖον
εἶναι καρπὸς τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ ὄσων τῶν
ἄνθρώπων· πρβλ. τὴν Εἰσαγωγήν.

9. Ἀφοῦ αἰσθάνεσθαι, ὅτι δίκαια πάσχει.